การศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิต วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

THE STUDY OF DHARMA SHARING GUIDELINES TO FOREIGNERS BY STUDENT MONK AT CHIANG RAI BUDDHIST COLLEGE

[1]พระสมุห์เกียรติกร กิตฺติเวที และ [2]นายศุภกร ณ พิกุล

[1]Phrasamuhkiatikorn Kittiwedhi and [2]Supakorn Napikul

[1]คณะมนุษยศาสตร์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ,
วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[1]Faculty of Humanities, English Major, Chiang Rai Buddhist College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

[1]Corresponding Author's Email: bonnsurface@gmail.com

Received: 2023-08-11
Revised: 2023–08-21
Accepted: 2023–08 -29

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงรายจำนวน 27 รูป และใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย พบว่า พระนิสิตมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระธรรมมะอย่างมาก เพราะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนา พระนิสิตมีแนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่แตกต่างและหลากหลาย เช่น การจัดรูปแบบกิจกรรม การใช้ภาษาและการสื่อสาร ตลอดจนเทคนิคและวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสม และผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญในการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ คือ 1) บุคคล 2) หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา 3) ภาษาและการสื่อสาร 4) การจัดกิจกรรม และ 5) เทคนิคต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ที่ประกอบด้วย 1) สันทัสสนา 2) สมาปทา 3) สมุตเตชนา และ 4) สัมปหังสนา

คำสำคัญ: การเผยแผ่ธรรมะ; ชาวต่างชาติ; พระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

Abstract

The purpose of this research article is to examine various methods of Dharma dissemination and present the most effective ones for Dharma dissemination to foreigners among Chiang Rai Buddhist College students attending Mahachulalongkornrajavidyalaya University. In this qualitative study, the researcher employed structured interviews and questionnaires as research instruments, assigning key informants to 27 students from Chiang Rai Buddhist College.

The investigation on the Dharma propagation principles followed by students at Chiang Rai Sangha College was the outcome of Objective 1's research. It was discovered that students were crucial to the spread of the Dharma and were viewed as the foundation of Buddhism. They had a variety of ways to spread the Dharma, including the organization of language and communication activities as well as the use of suitable techniques and procedures.

The second objective's research findings were used to offer an appropriate strategy for introducing Dharma to non-Indians. In order to spread the Dharma to foreigners, it was discovered that there are five key components: 1) people, 2) Buddhist doctrines, 3) language and communication, 4) planning activities, and 5) approaches consistent with the Lord Buddha's method of teaching Buddhism, which includes 1) Sandassana, 2) Samapada, 3) Samuttechana, and 4) Sampahangsana.

Keywords: Dharma Sharing; Foreigners; Student Monk at Chiang Rai Buddhist College

บทนำ

ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รับการส่งต่อไปทั่วทั้งทวีปเอเชีย อันได้แก่ประเทศพม่า ไทย ลาว กัมพูชา และพบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากประเทศในทิศตะวันออกเฉียงใต้มีหลายประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของตน จนกระทั่งมาถึงในยุคหลังเริ่มมีการแผ่ขยายไปยังกลุ่มชาวตะวันตก จึงทำให้งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งชาวตะวันตกมีความสนใจในหลักธรรมคำสอน เช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการนำหลักการทำสมาธิในเชิงพุทธไปสอนในโรงเรียนประถม ในประเทศอังกฤษ รวมทั้งได้จัดชั่วโมงการนั่งสมาธิ ลงในตารางเรียนประจำสัปดาห์ ในโรงเรียนส่วนใหญ่ ประเทศแคนาดามีกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจบางเขตได้มีกิจกรรมนั่งสมาธิร่วมกันทุกเช้าก่อนออกไปทำหน้าที่ดูแลรักษาบ้านเมือง กระแสการนำหลักการปฏิบัติสมาธิไปประยุกต์ใช้ในงานสาขาอาชีพต่างๆ ในบางประเทศ เช่น ประเทศอิตาลีมีการประกาศพระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่สำคัญของชาติ (Phra Tinnawat Suksong, 2015)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยไม่ทิ้งหลักการเดิมนั้นคือลักษณะของการเผยแผ่ซึ่งอาจจะมีรูปแบบแนวทางหรือวิธีการที่แตกต่างกัน และเมื่อกล่าวถึงแนวทางการเผยแผ่พระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ที่เริ่มตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า

“พวกเธอจงเที่ยวไปเพื่อประโยชน์ และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เกื้อกูลประโยชน์และความสุขแก่มนุษย์พร้อมทั้งเทวดาทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ไปในหนทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมที่มีความงามในเบื้องต้น ในท่ามกลางและงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะให้ครบบริบูรณ์บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลาย พวกที่มีธุลี คือ พวกที่มีกิเลสในจักษุน้อยยังมีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมมีความเสื่อม และผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”(Thai Tripitakas: 15/7/428)

ข้อความดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่าหน้าที่ของการเผยแผ่หลักธรรมเป็นภาระของพระสงฆ์ผู้เข้าถึงธรรมนั้น เพื่อส่งต่อแก่ชนหมู่มากให้ได้เข้าใจถึงความจริงของชีวิตตามกำลังสติปัญญาของผู้รับธรรมดังที่ปรากฏในคำว่า “จงแสดงธรรมที่มีความงามในเบื้องต้น ในท่ามกลางและงามในที่สุด” หากมองย้อนไปในอดีตหรือในสมัยพุทธกาลอาจจะไม่มีปัญหาในเรื่องหลักการ รูปแบบ หรือแนวทางการเผยแผ่ การส่งต่อในช่วงอายุหนึ่งอาจจะมีปัญหาน้อยในแง่ของความเข้าใจธรรมะ เพราะในสมัยนั้นผู้ส่งต่อหลักการโดยมากเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งในหลักธรรม จนทำให้การสืบสานพระพุทธศาสนาจากประเทศต้นกำเนิดคือประเทศอินเดียนั้น ได้รับการแผ่ขยายไปในหลายกลุ่มประเทศทั่วทวีปเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยที่ได้รับการนำเข้ามาของพระพุทธศาสนาในรอบของการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 3 โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นผู้ส่งพระโสณะและพระอุตระเข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นพระธรรมทูต 1 ในสายคณะพระธรรมทูต 9 สาย จึงทำให้ภาระงานด้านการเผยแผ่กว้างขวางออกไปในประเทศใกล้เคียง (The Dissemination of Buddhism in Asia, 2021)

นอกจากนี้ แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อการแบ่งปันความสงบสุขทางใจ และความร่มเย็นภายในแก่เพื่อนร่วมสังสารวัฏ ดังพุทธจริยาและจริยาของพระอรหันต์สาวกทั้งหลายที่มีวิริยะอุตสาหะจาริกไปด้วยมีเป้าหมาย คือ การชี้แนะทางแห่งความสงบสุขแก่มวลมนุษย์ ในระยะเวลาไม่นานมานี้ พระพุทธศาสนาเริ่มมีการแผ่ขยายไปในกลุ่มของชาวตะวันตกอย่างเห็นได้ชัดเพราะมีวัดไทยเกิดขึ้นมากมายในประเทศเหล่านั้น ซึ่งเกิดจากการนำเข้าของชาวเอเชียที่ย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศต่างๆ ในแถบยุโรป ชาวเอเชียเหล่านั้นจึงมีจุดมุ่งหมายเดิมที่จะนำศาสนาของตนไปด้วย ทำให้คณะสงฆ์ไทยเห็นความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชนจึงเกิดวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นในเวลาต่อมา ปรากฏการณ์เหล่านี้นับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในแง่ของการสืบสานพระพุทธศาสนาไปยังดินแดนดังกล่าว นอกจากจะเป็นที่พึ่งให้กับพุทธศาสนิกชนชาวไทยแล้ว ยังเป็นโอกาสทองในแง่ของการเผยแผ่เพื่อประกาศหลักความจริงในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้แก่ชาวต่างชาติหรือแม้แต่ต่างศาสนาก็ตาม (Phrakhru Sophon Thammawiphat Iambuenglam, and Udomrat, 2017)

ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเป็นที่รู้จักกันในโลกตะวันตก ทำให้ชาวตะวันตกมีความสนใจในเนื้อหาหรือหลักการของพระพุทธศาสนา ทั้งในแง่ของการศึกษาเชิงปริยัติและในหลักของการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความ

เจริญก้าวหน้าทางด้านจิตใจ อาทิเช่น การทำสมาธิ การไหว้พระสวดมนต์ และการฝึกสติรู้ตัวเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้กลุ่มชาวต่างชาติประทับใจจากผลแห่งการปฏิบัติเหล่านั้นและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เช่น ในด้านวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ของตะวันตก ปรากฏผลการทดลองจำนวนมากเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการปฏิบัติธรรม ด้วยวิธีเจริญสติตามแนวพุทธ (Mindfulness Meditation) พบว่าการฝึกเจริญสติส่งผลดี ต่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เช่น สมาธิช่วยลดระยะเวลาเจ็บปวดของอาการไมเกรน สมาธิทำให้ลดความเครียด และปัญหาความขัดแย้งในสังคม ช่วยเพิ่มศักยภาพ และทักษะในด้านคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเห็นได้ชัด เหตุผลดังกล่าวจึงมีลักษณะที่เป็นเชิงประจักษ์จับต้องได้และถูกตรวจสอบโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ชาวต่างชาติยอมรับในเนื้อหาของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น (Phramahatanat Autachari, and Phrapaladaumpon Sutheero, 2000)

เหตุผลดังกล่าวจึงมีลักษณะที่เป็นเชิงประจักษ์จับต้องได้และถูกตรวจสอบโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ชาวต่างชาติยอมรับในเนื้อหาของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวก ให้มนุษย์มีความสุข รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าในด้านการศึกษา อันเป็นที่ยอมรับในโลกก็ตาม แต่กระนั้น ความสุขจากกระแสของวัตถุนิยมได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตเป็นอย่างมาก อย่างเช่นภาวะความเครียดที่เกิดจากการหักโหมทำงานเพื่อให้ได้วัตถุเหล่านั้นมา จากผลกระทบเหล่านี้จึงทำให้ชาวตะวันตกหันมาสนใจหลักการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิต นอกจากนี้ การมีเสรีภาพในแง่ของการนับถือศาสนาในกลุ่มประเทศดังกล่าว เช่น ประเทศในกลุ่มอดีตสหภาพโซเวียตที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอิสระในการเลือกศาสนา จึงทำให้ประชาชนมีความสนใจในพระพุทธศาสนา หลังจากมีการผ่อนปรน เรื่องนโยบายการศาสนาของกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ (Guruge, 2005) ในยุคหลังที่เริ่มมีพระที่เป็นชาวตะวันตกเอง ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการนิมนต์พระภิกษุ ผู้ที่ได้รับการเคารพ จากเมืองไทยไปสอนพระพุทธศาสนา ในต่างประเทศ ยกตัวอย่าง เช่น พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี ได้ออกเดินทางสู่อเมริกาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2522 โดยเดินทางไปเมืองซีแอตเติล ซึ่งเป็นบ้านเกิด ของท่านปภากโรภิกขุ (อดีตปัจฉาสมณะของพระโพธิญาณเถร) และเดินทางต่อไปที่นครนิวยอร์ก ท่านได้นำหลักการปฏิบัติธรรมมีกิจกรรมการสนทนาธรรม และตอบปัญหาแก่ผู้ที่สนใจจนเป็นที่ซาบซึ้งแก่ชาวตะวันตก ผู้ที่ได้ร่วมกิจกรรม ต่อมาได้จัดตั้งสำนักสงฆ์และวัดในมลรัฐต่างๆ เช่น วอชิงตัน แคลิฟอร์เนีย เท็กซัส จอร์เจีย แมรี่แลนด์ โอกลาโฮม่า อิลลินอย นอร์ทแคโรไลน่า ฟลอริดา อลาสก้า เป็นต้น (Phra Tinnawat Suksong, 2015)

อย่างไรก็ตาม หากมองจากในอดีตของการเผยแผ่หลักธรรมในต่างแดนโดยเฉพาะทวีปยุโรป อาจจะไม่มีปัญหาหรืออาจมีน้อยในแง่ของการใช้ภาษาเพื่อเผยแผ่หลักคำสอน เพราะกลุ่มเป้าหมายล้วนเป็นพุทธศาสนิกชนชาวไทย รวมทั้งพระสงฆ์ผู้เป็นพระธรรมทูตที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมเป็นอย่างดี การกล่าวเช่นนี้ก็มิได้หมายความว่าพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันไม่มีความรู้หรือความเข้าใจในหลักธรรม แต่เป็นเรื่องของการใช้ภาษาในการเผยแผ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราควรจะตระหนักและให้ความสำคัญในแง่ของการใช้ภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งถือได้ว่าเป็นภาษาสากลที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่ได้ เพราะปัจจุบันการแผ่ขยายของหลักธรรมมิได้จำกัดอยู่แต่ในกลุ่มของชาวไทยเท่านั้น จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ (Khaenamkhaew, 2020)

จากที่ได้อภิปรายมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยต้องการตอบประเด็นปัญหาว่าแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตชั้นปีที่ 4 ณ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัยเป็นอย่างไร ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องใดบ้าง ในแง่ของความรู้หรือความชำนาญของภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่แก่ชาวต่างชาตินั้นยังมีอุปสรรคในเรื่องใด ผู้วิจัยจะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เพื่อนำเสนอแนวทางการเผยแผ่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับชาวต่างชาติในมิติที่กว้างขึ้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางที่เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดธรรมะที่ชัดเจนมากขึ้น และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดให้เป็นรูปแบบหรือวิธีการถ่ายทอดธรรมะที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

2. เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”ผู้วิจัยใช้กระบวนการ และรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาในภาคสนามโดยใช้พื้นที่ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นนิสิตบรรพชิตคณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 จำนวน 27 รูป โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยทั้งหมดเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียน และเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) เสนอและขอคำแนะนำเกี่ยวกับคำถามในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ

4) สร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยข้อมูลทั้งหมดนี้ได้รวบรวมจากนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะพุทธศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ของนิสิตบรรพชิตคณะมนุษยศาสตร์ คณะพุทธศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของแนวทางการเผยแผ่ธรรมะ
2. วิเคราะห์แนวคิดที่มีต่อแนวทางการเผยแผ่ธรรมะ
3. วิเคราะห์ข้อมูลผลความแตกต่างแนวทางการเผยแผ่ธรรมะ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยและสรุปผลในเชิงพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ผลการวิจัยพบว่า จากแบบสอบถาม โดยส่วนมากนิสิตในระดับชั้นปีที่ 4 เคยมีประสบการณ์ด้านการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติเป็นอย่างดี เพราะมีความเกี่ยวข้องกับบางรายวิชาที่ได้ศึกษา เช่น ในรายวิชาธรรมะภาคภาษาอังกฤษ สนทนาธรรมและกรรมฐานภาคภาษาอังกฤษ และในรายวิชาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่ โดยพระนิสิตได้ระบุในแบบสอบถามว่ามีการใช้หลักการเผยแผ่ธรรมแก่ชาวต่างชาติตามหลักของหัวข้อธรรม เช่น อริยมรรค 8 ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ หลักของอริยสัจ 4 ได้แก่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค หลักของไตรสิกขา 3 ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา หลักของโอวาทปาติโมกข์ 3 ได้แก่ การเว้นจากบาป การยังกุศลให้ถึงพร้อม การชำระจิตให้ขาวรอบ โดยมีการแจงรายละเอียดตามหัวข้อย่อยออกไป อีกทั้งยังมีเอกสารประกอบการสอน หรือการฝึกอบรม ในขณะเดียวกัน มีพระนิสิตบางรูปที่ได้ให้ความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป คือ หลักของการฝึกอบรมสมาธิ สวดมนต์ภาวนาซึ่งเป็นแนวทางการเผยแผ่ที่ได้รับการสนใจมากปัจจุบัน เพราะชาวต่างชาติมีความต้องการฝึกในส่วนของการทำสมาธิอยู่แล้ว นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า

พระนิสิตได้ระบุว่า การเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาตินอกจากการอธิบายธรรมตามหัวข้อในตำราแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือการเปรียบเทียบให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่นั้นให้เข้าใจง่ายเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก เพราะชาวต่างชาติโดยส่วนมากยึดหลักของเหตุผลมากกว่าความเชื่อ เมื่อผู้เผยแผ่ฉลาดอธิบายเปรียบเทียบให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นแล้ว ย่อมชักนำผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ (ชาวต่างชาติ) ให้เข้าสู่ในส่วนของภาคปฏิบัติได้

ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ พบว่า อุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ คือความเชื่อทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพราะส่วนมากชาวต่างชาติมีความเชื่อในศาสนาของตนเองเป็นมูลเดิมการที่จะเผยแผ่หลักธรรมะของศาสนาพุทธนั้นแก่ชาวต่างชาติจึงเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ยังพบว่าอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ คือ การใช้ภาษาสื่อสาร ถึงแม้ชาวต่างชาติจะให้ความสนใจเป็นอย่างมากในหลักของธรรมะ เพราะชาติต่างชาติมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ชอบค้นหาหลักความจริงของชีวิต กล่าวคือหลักธรรมะนั้นเอง แต่ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความสามารถในการสื่อสารให้ชาวต่างชาติเข้าใจ ทั้งนี้การเผยแผ่จึงเป็นอุปสรรคในด้าน คำศัพท์และภาษา

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่พระธรรมะแก่ชาวต่างชาติ มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) วิธีการเผยแผ่ธรรมะที่สอดคล้องกับชาวต่างชาติ ควรเปิดโอกาสให้ผู้รับการเผยแผ่ได้ศึกษาเรียนรู้ตอบข้อสงสัยในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้องชัดเจน ผู้เผยแผ่จึงควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างถ่องแท้ มีทักษะการฝึกฝนปฏิบัติตนเคร่งครัดตามพระธรรมวินัย มีจริยวัตรเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถใช้ภาษาสื่อสารที่สามารถอธิบายให้ผู้รับการเผยแผ่ได้อย่างลึกซึ้ง

2) เนื้อหาของหลักธรรม ควรเหมาะสมสอดคล้องกับผู้รับการเผยแผ่ ตามสถานการณ์สภาพแวดล้อมและระดับความรู้ความเข้าใจของผู้รับการเผยแผ่ ควรใช้หลักอุปมาอุปไมยยกตัวอย่างเปรียบเทียบ ใช้การทดลองพิสูจน์ตามหลักวิทยาศาสตร์ หลีกเลี่ยงการใช้หลักความเชื่อ และพิธีกรรม เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้รับการเผยแผ่เกิดความเข้าใจเชื่อมโยงหลักธรรมอันเป็นนามธรรมสู่การปฏิบัติ และบรรลุผลตามเป้าหมายได้

3) ควรกำหนดจุดมุ่งหมายของเนื้อหาให้มีความชัดเจน เพื่อให้ชาวต่างชาติผู้รับการเผยแผ่รับทราบจุดประสงค์ของความสำเร็จได้ เนื่องวิธีการศึกษาของชาวต่างชาติ โดยส่วนมากมีการมองเป้าหมายของความสำเร็จเป็นหลัก ซึ่งจากต่างจากชาวพุทธในประเทศไทยส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเพราะมีระบบวัฒนธรรมประเพณีเป็นพื้นฐานดั้งเดิมอยู่แล้ว

4) ผู้เผยแผ่ควรศึกษาวิเคราะห์สภาพสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายชาวต่างชาติผู้รับการเผยแผ่ให้ชัดเจน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในด้านความเชื่อ วิธีคิด วิถีชีวิต ของสังคมแตกต่างกันกับสังคมไทย และปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดของสังคมนั้น เพื่อประกอบการกำหนดแนวทางการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาแบบสอบสัมภาษณ์ในข้อนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอนำเสนอดังนี้

1) ผู้เผยแผ่ธรรมะควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่รับการเผยแผ่ได้ศึกษาเรียนรู้ และตอบข้อสงสัยในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีหลักที่ถูกต้อง และเป้าหมายที่ชัดเจน ควรหลีกเลี่ยงในหลักความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แก่นแท้ของคำสอน

2) ฉลาดเลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้ที่รับการเผยแผ่ ตามสภาพการณ์สภาพแวดล้อม และระดับความรู้ความเข้าใจ สามารถอุปมาอุปไมยชวนให้ผู้ที่รับการเผยแผ่ใคร่ต่อการศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติ ต้องเป็นนักสังเกต นักวิเคราะห์ กลุ่มหรือบุคคลที่รับการเผยแผ่มีวัฒนธรรม สภาพสังคม ความเชื่อ วิธีคิด และวิถีชีวิต มีความแตกต่าง และเหมือนกันอย่างไร รวมไปถึงภาษาการสื่อสารเพราะผู้ที่รับการเผยแผ่ที่กล่าวถึง เป็นกลุ่มหรือบุคคลที่ต่างชาติ ต่างภาษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ มีข้อค้นพบ (Fact findings) จากการวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และมีคุณค่าทางวิชาการ พร้อม ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ และเผยแผ่องค์ความรู้ในด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคคล พระนิสิตมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระธรรมมะอย่างมาก เพราะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาที่ผ่านการเล่าเรียนทั้งในด้านปริยัติ และทั้งในด้านปฏิบัติที่ได้สืบสานแนวทางการเผยแผ่เพื่อประโยชน์สุขแก่ มวลชนดังพุทธดำรัสที่พระพุทธองค์ทรงส่งหมู่ภิกษุออกไปเผยแผ่พระศาสนา โดยมีนัยว่า “พวกเธอจงเที่ยวจาริกเพื่อประโยชน์ และความสุข แก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปในทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ และทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลาย จำพวกที่มีธุลี คือ กิเลสในจักษุน้อยมีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”

2. ด้านหลักธรรมคำสอน พระนิสิตมีแนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่แตกต่างและหลากหลาย โดยนิสิตส่วนใหญ่ใช้แนวทางการเผยแผ่ตามหลักหัวข้อธรรมคำสอน เช่น หลักอริยมรรค 8, หลักอริยสัจ 4, หลักไตรสิกขา 3, หลักศีล 5, หลักสุจริต 3, หลักพรหมวิหาร 4 และหลักของอิทธิบาท 4 เป็นต้น

3. ด้านภาษา คือการเปรียบเทียบให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ (ชาวต่างชาติ) เข้าใจได้โดยง่ายเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก เพราะชาวต่างชาติโดยส่วนมากยึดหลักของเหตุผลมากกว่าความเชื่อ เมื่อผู้เผยแผ่มีความรู้ (พระนิสิต) มีเทคนิคในการอธิบายเปรียบเทียบให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นแล้ว ย่อมชักนำผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ (ชาวต่างชาติ) ให้เข้าสู่ในส่วนของภาคปฏิบัติได้ดี ส่วนการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติผ่านการแปลโดยล่ามเป็นเรื่องง่ายสบาย เพราะผู้เผยแผ่ไม่ต้องกังวลถึงการใช้คำศัพท์ และประโยคที่ทำให้ผิดพลาดตามหลักภาษา ยกให้เป็นหน้าที่ของล่ามผู้ช่วยแปลที่มีความเชี่ยวชาญในการแปล นอกจากนี้ การเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติผ่านการถ่ายทอดด้วยตัวเองเป็นเรื่องที่ดีกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ตรงตามเป้าหมาย

ของผู้เผยแผ่ได้ดีจากผู้เผยแผ่ ไปยังผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ เพราะการเผยแผ่นั้นนอกจากการใช้ภาษาพูดแล้ว การใช้ภาษากายก็เป็นเรื่องทำได้เช่นกัน

4. ด้านการจัดกิจกรรม พระนิสิตมีมีการเผยแผ่ในรูปแบบของกิจกรรม เช่น หลักของการฝึกอบรมสมาธิสวดมนต์ ภาวนา ซึ่งเป็นแนวทางการเผยแผ่ที่ได้รับการสนใจมากปัจจุบันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

5. ด้านเทคนิคต่างๆ พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า เป็นรูปแบบ เป็นแนวทาง ในการนำมาพัฒนาผู้เรียนได้ตามยุคสมัย โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. สันทัสสนา การอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

2. สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง

3. สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังคึกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ และ

4. สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มีองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ด้านบุคคล กล่าวคือ พระนิสิตมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระธรรมมะอย่างมาก เพราะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาที่ผ่านการเล่าเรียนทั้งในด้านปริยัติ และทั้งในด้านปฏิบัติ

2) ด้านหลักธรรมคำสอน กล่าวคือ การน้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ มาใช้ในการเผยแผ่

3) ด้านภาษา กล่าวคือ การใช้ภาษาเพื่อการเผยแผ่นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจไปยังผู้ที่ได้รับการเผยแผ่

4) การจัดกิจกรรม เช่น หลักของการฝึกอบรมสมาธิสวดมนต์ ภาวนา ซึ่งเป็นแนวทางการเผยแผ่ที่ได้รับการสนใจมากปัจจุบันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

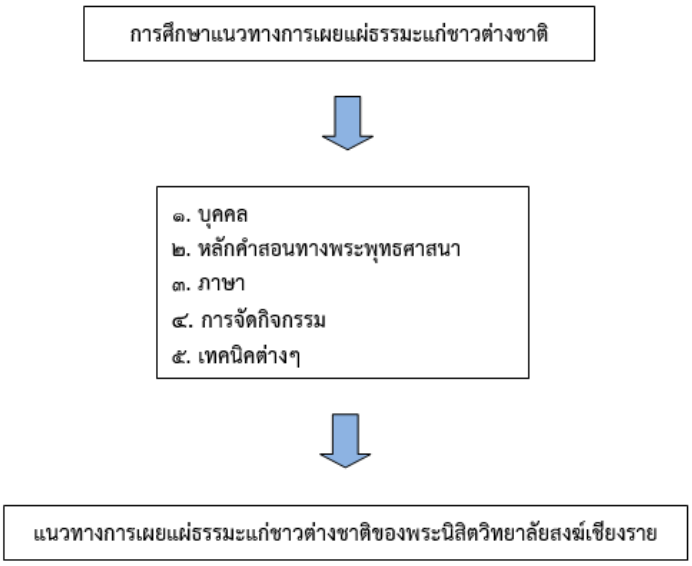
5) ด้านเทคนิคต่างๆ สอดคล้องกับ พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า เป็นรูปแบบ เป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาผู้เรียนได้ตามยุคสมัย โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. สันทัสสนา การอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

2. สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง

3. สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังคึกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ และ

4. สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

แผนภาพที่ 1 แผนผังแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของพระนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงรายมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่หลากหลาย และแตกต่างกัน นิสิตบางกลุ่มใช้แนวทางการเผยแผ่ตามหลักหัวข้อธรรม เช่น หลักอริยมรรค 8, หลักอริยสัจ 4, หลักไตรสิกขา 3, หลักศีล 5, หลักสุจริต 3, หลักพรหมวิหาร 4 และหลักของอิทธิบาท 4 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเผยแผ่ในรูปแบบกิจกรรม คือหลักของการฝึกอบรมสมาธิสวดมนต์ ภาวนา ซึ่งเป็นแนวทางการเผยแผ่ที่ได้รับการสนใจมากในปัจจุบัน และยังได้ทราบถึงทัศนคติในการเผยแผ่ คือการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาตินอกจากการอธิบายธรรมตามหัวข้อในตำราแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือการเปรียบเทียบให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่นั้นได้เข้าใจง่ายเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก เพราะชาวต่างชาติโดยส่วนมากยึดหลักของเหตุผลมากกว่าความเชื่อ เมื่อผู้เผยแผ่มีความรู้ (พระนิสิต) มีเทคนิคในการอธิบายเปรียบเทียบให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นแล้ว ย่อมชักนำผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ (ชาวต่างชาติ) ให้เข้าสู่ในส่วนของภาคปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramahaaekachai Visudtho (Kotsunton), (2021) พุทธวิธีในการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21” พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเป็นวิธีการที่สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ตามยุคสมัย พระพุทธเจ้าทรงเผยแพร่พระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้เรียนรู้ แนวการสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1. สันทัสสนา ในการอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน เห็นจริง 2. สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง 3. สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังคึกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ และ 4. สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ในการนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ต้องมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมเพื่อการเผยแผ่ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากเพราะการสื่อสารด้วยภาษาที่สองที่ไม่ใช่ภาษาหลักของผู้เผยแผ่อาจจะนำมาซึ่งปัญหาในด้านการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจไปยังผู้รับสาร โดยผลจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ พระนิสิตให้คำตอบคือ การเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติด้วยตัวเองผ่านการแปลโดยล่าม เป็นเรื่องง่ายสบาย เพราะผู้เผยแผ่ไม่ต้องกังวลถึงการใช้คำศัพท์ และประโยคที่ทำให้ผิดพลาดตามหลักภาษา ยกให้เป็นหน้าที่ของล่ามผู้ช่วยแปลที่มีความเชี่ยวชาญในการแปล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonpiyo, Sanannaree, Saikham, and PhraAthikan Boonchuay Chotivungso (2021) “รูปแบบเผยแผ่พุทธธรรมด้วยภาษาอังกฤษของสำนักปฏิบัติธรรมนานาชาติในประเทศไทย” โดยมีการกล่าวถึงการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติผ่านการถ่ายทอดด้วยตัวเองเป็นเรื่องที่ดีกว่า เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ตรงตามเป้าหมายของผู้เผยแผ่ได้ดีจากผู้เผยแผ่ ไปยังผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ เพราะการเผยแผ่นั้นนอกจากการใช้ภาษาพูดแล้ว การใช้ภาษากายก็เป็นเรื่องทำได้เช่นกัน ยกตัวอย่างการนำฝึกปฏิบัติ หรือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เช่นการยืน การเดิน การนั่ง การนอน เป็นต้น

สรุป

สรุปผลการศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า พระนิสิตมีแนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่หลากหลาย และแตกต่างกัน โดย นิสิตบางกลุ่มใช้แนวทางการเผยแผ่ตามหลักหัวข้อธรรม เช่น หลักของอริยมรรค 8, หลักของอริยสัจ 4, หลักของไตรสิกขา 3, หลักของศีล 5, หลักของสุจริต 3, หลักของพรมวิหาร 4 และหลักของอิทธิบาท 4 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแนวทางการเผยแผ่ในรูปแบบกิจกรรม คือหลักของการฝึกอบรมสมาธิ สวดมนต์ ภาวนา ซึ่งเป็นแนวทางการเผยแผ่ที่ได้รับการสนใจมากปัจจุบัน และยังได้ทราบถึงทัศนคติในการเผยแผ่ คือการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาตินอกจากการอธิบายธรรมตามหัวข้อในตำราแล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือการเปรียบเทียบให้ผู้ที่ได้รับการเผยแผ่นั้นได้เข้าใจง่ายเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก เพราะชาวต่างชาติโดยส่วนมากยึดหลักของเหตุผลมากกว่าความเชื่อ เมื่อผู้เผยแผ่ฉลาดอธิบายเปรียบเทียบให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นแล้ว ย่อมชักนำผู้ที่ได้รับการเผยแผ่ (ชาวต่างชาติ) ให้เข้าสู่ในส่วนของภาคปฏิบัติได้

สรุปผลการนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลในข้อวัตถุประสงค์นี้ ผู้วิจัยมีข้อนำเสนอว่า ผู้เผยแผ่ธรรมะควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่รับการเผยแผ่ได้ศึกษาเรียนรู้ และตอบข้อสงสัยในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างมีหลักที่ถูกต้อง และเป้าหมายที่ชัดเจน ควรหลีกเลี่ยงในหลักความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แก่นแท้ของคำสอน มีความรอบคอบในการเลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้ที่รับการเผยแผ่ ตามสภาพการณ์สภาพแวดล้อม และระดับความรู้ความเข้าใจ สามารถอุปมาอุปไมยชวนให้ผู้ที่รับการเผยแผ่ใคร่ต่อการศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติ ต้องเป็นนัก

สังเกต นักวิเคราะห์ กลุ่มหรือบุคคลที่รับการเผยแผ่มีวัฒนธรรม สภาพสังคม ความเชื่อ วิธีคิด และวิถีชีวิต มีความแตกต่าง และเหมือนกันอย่างไร รวมไปถึงภาษาการสื่อสาร เพราะผู้ที่รับการเผยแผ่ที่กล่าวถึง เป็นกลุ่มหรือบุคคลที่ต่างชาติ ต่างภาษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติมีความหลากหลายและแตกต่างกันโดยได้หลักหัวข้อธรรม เช่น หลักอริยมรรค 8, หลักอริยสัจ 4, หลักไตรสิกขา 3, หลักศีล 5, หลักสุจริต 3, หลักพรหมวิหาร 4 และหลักของอิทธิบาท 4 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเนื้อหาหลักธรรมคำสอน และเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติอย่างแท้จริง เพื่อให้ชาวต่างชาติได้เข้าถึงเนื้อหาหลักธรรมได้ง่าย ปฏิบัติได้ถูกต้อง นำผลการปฏิบัติไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติของพระนิสิตผู้เผยแผ่ หรือพระธรรมทูตผู้มีบทบาทสำคัญของการชี้ทางดับทุกข์ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ศึกษาแนวทางการสร้างความพร้อมในการใช้ภาษาสื่อสารที่ชาวต่างชาติเข้าใจได้ง่าย มีความรู้แจ้งในพระธรรมคำสอนอย่างถูกต้อง มีประสบการณ์ในการปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อพบทางดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง และมีจริยวัตรเคร่งครัดตามพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างของพระนิสิต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมและดำเนินการด้วยตนเอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติในแต่ละภูมิภาค แต่ละประเทศ สังคม ชุมชน เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมนั้นๆ

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อประกอบการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับชาวต่างชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 แนวทางการเผยแผ่ธรรมะแก่ชาวต่างชาติในหัวข้อธรรมที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.2 การเผยแผ่ธรรมะให้แก่ชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

References

Boonpiyo, C., Sanannaree, N., Saikham, S., & PhraAthikan Boonchuay Chotivungso. (2021). Buddhist propagation style Dharma with English of the International Dharma Practice Office in Thailand Graduate School. *Journal of Buddhist Education and Research,* 7(2), 59-66.

Guruge, A. (2005). *Buddhist Answers to Current Issues.* Indiana: AuthorHouse.

Khaenamkhaew, D. (2020). Buddhism: The influence of roles and trends in Europe. *Journal of Buddhamagga.* 5(1), 15 – 24.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

Phramahaaekachai Visudtho (Kotsunton). (2021). *Buddhist Methods of Teaching Social Studies in the 21st Century*. (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus.

Phra Tinnawat Suksong. (2015). *Guidelines for Propagation of Buddhism in Western World.* (Master's Thesis). Thammasat University, Bangkok.

Phrakhru Sophon Thammawiphat Iambuenglam, & Udomrat, T. (2017). The Development of Buddhism Propagation Guidebook for Community Radio Broadcasters in the Lower North Region. *Journal of Education Naresuan University,* 21(2), 188 – 197.

Phramahatanat Autachari & Phrapaladaumpon Sutheero. (2000). *Dhammaduta in Foreign Country.* Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

The Dissemination of Buddhism in Asia. (2021). Retrieved March 9, 2023, from http://sunchai31.blogspot.com/.